

дало змогу створити новий системний ефект, що дає можливість цілісно моделювати різні аспекти людської діяльності.

Лева частка сучасних підлітків та молодих людей є активними користувачами мережі Інтернет, що містить велику кількість інформації, дуже часто – неперевіреної або недостовірної. Сучасна молодь досить непогано «озброєна» новітніми досягненнями інформаційних технологій, наприклад планшетними ПК та смартфонами, за допомогою яких може відшукати будь-яку інформацію. Тому викладачі повинні грати не роль знавця проблеми в останній інстанції, а арбітра, що допомагає студенту оцінити той чи інший матеріал.

Досить часто забувають про такий цікавий бік віртуальних ігрових практик, як процес навчання. Висловлювання головного героя фільму «Колір грошей»: той, хто добре грає в «Сталкер» (відеогра, не плутати із сучасною однойменною комп'ютерною грою) через кілька років зможе вступити у Вест-Пойнт (престижна військова академія США), стає реальністю. Останнім часом з'являються так звані «дивні» ігри начебто симулятора клерка, який проставляє візи у паспортах. Такі ігри цікаві та корисні тим, що вони розширюють межі людського досвіду, змушуючи гравця відчувати себе людиною іншої професії.

О.О. Литвиненко

НАЙТИПОВІШІ ВИПАДКИ ПОРУШЕННЯ МОВНОЇ НОРМИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

Мовна норма — сукупність загальноприйнятих правил реалізації мовної системи, які закріплюються у процесі спілкування. Головні ознаки мовної норми — унормованість, обов'язкова правильність, точність, логічність, чистота і ясність, доступність і доцільність.

Упродовж століть випрацьовувалися певні нормативні правила та засади, які стали визначальними й обов'язковими для сучасних носіїв літературної мови. Мовна норма — це сукупність правил, за якими будується мовлення як основа спілкування людей, а отже, і розуміння одне одного. Головною категорією культури мови є мовна норма.

Розрізняють такі структурно-мовні типи норм:

- орфоепічні норми (вимова);
- акцентуаційні норми (визначають правильний словесний наголос);
- лексичні норми (розрізнення значень і семантичних відтінків, закономірності лексичної сполучуваності);
- словотвірні норми (регулюють вибір морфем, їх розташування і сполучення у складі слова);
- морфологічні норми (регулюють вибір варіантів морфологічної форми слова і варіантів її поєднання з іншими словами);

синтаксичні норми (регулюють вибір варіантів побудови словосполучень і речень);

стилістичні норми (доцільність використання мовно-виражальних засобів у конкретному лексичному оточенні, відповідній ситуації спілкування);

орфографічні норми (написання слів);

пунктуаційні норми (вживання розділових знаків).

Найтипівішими порушеннями літературної мовної норми на всіх її рівнях на сучасному етапі розвитку мови вважаються діалектизми, просторіччя, жаргон, арго, сленг, суржик.

Діалектизми належать до лексики обмеженого вживання. Проте водночас це потужні джерела, які живлять велику ріку нашої мови, збагачуючи її синоніміку. Найчастіше діалектизми використовують у художніх та публіцистичних творах. Тут треба пам'ятати, що невмотивоване вживання діалектизмів розхитує літературні норми, знижує рівень культурного мовлення. Часто використання діалектизмів не зумовлене ні стилістичними, ні номінативними настановами; воно є наслідком недостатнього розмежування засобів літературної мови та діалектів або ж свідомим хизуванням, протиставленням своїх, «правильних» засобів української мови чужим, напівросійським, «неправильним».

Просторіччя — одна з форм національної мови, поряд з діалектами, жаргонним мовленням та літературною мовою. Разом з народними говорами та жаргонами просторіччя складає усну некодифіковану сферу загальнонаціональної мовної комунікації — народно-розмовну мову. Просторіччя має понаддіалектний характер, на відміну від говорів та жаргонів — це мовлення, загальнозрозуміле для носіїв національної мови. Будучи універсальною для національних мов категорією, просторіччя в кожній з них має специфічні особливості та властиві лише йому взаємовідносини з літературною мовою. У просторіччі представлені одиниці всіх мовних рівнів. Особливо чітко своєрідність просторіччя виявляється у використанні елементів літературної мови, в граматичному та фонетичному оформленні слів загального словникового фонду. Для просторіччя властивими є експресивно «занижені» оцінювальні слова з палітрою відтінків від фамільярності до грубості, до яких у літературній мові є нейтральні синоніми: «дрихнути» — «спати», «гепнути» — «ударити».

Жаргон або жаргон (фр. jargon — «незрозуміла мова»; «безглуздя»; «гелготання»; від гало-ром. gargone — «базікання») — соціолект (один з різновидів соціальних діалектів), який відрізняється від літературної мови використанням специфічної, експресивно забарвленої лексики, синонімічної до слів загального вжитку, а також фразеології, часом особливостями вимови. Жаргон виникає серед груп носіїв мови, об'єднаних спільністю професійних інтересів (медиків, комп'ютерників,

викладачів), однаковими захопленнями (жаргон мисливців, філателістів, рибалок), тривалим перебуванням у певному середовищі (військова служба, навчання).

Жаргонізмами називають слова, вживання яких обмежене нормами спілкування, прийнятими в певному соціальному середовищі. З цієї причини жаргонізми ще називають соціальними діалектизмами. Жаргонізми — це переважно такі специфічні, емоційно забарвлені назви понять і предметів, які мають нормативні відповідники в літературній мові та, відступаючи від неї, надають процесу спілкування атмосфери невимушеності, іронічності, фамільярності тощо.

Суржик (цер.-слов. сурожь — «суміш різних зерен з житом») — елементи двох або кількох мов, об'єднані штучно, без дотримання норм літературної мови. Інші назви: арго, жаргон, креол, лінгва франка. Первісно термін «суржик» (без додаткових визначень) вживався переважно щодо українсько-російського суржику. В основному це «побутове мовлення», в якому об'єднано лексичні та граматичні елементи різних мов без дотримання норм літературної мови. Походить від слова, яке позначає буквально — «Суміш зерна пшениці й жита, жита й ячменю, ячменю й вівса і т. ін.; борошно з такої суміші».

Сленг — міський соціолект, виниклий з арго різних замкнених соціальних груп (правопорушників, крамарів, ремісників, в'язнів, бурсаків-учнів, вояків, інтернет-спільноти), як емоційно забарвлена лексика низького й фамільярного стилю (зрідка й словотворів), поширена серед соціальних низів і певних вікових груп (ремісничої, шкільної молоді) міст.

Норма диктується й випрацьовується вихованням і освітою: родиною, оточенням, дошкільними й шкільними закладами, середньою спеціальною та вищою школами, літературою, театром, кіно-, радіо- й телевізійними передачами — усіма засобами масової інформації, а тепер ще й Інтернетом. Норма не є незмінною константою. Суспільство, час і простір, у якому функціонує мова, змінюються і зазвичай змінюють ті чи інші мовні норми.

О.П. Мосьян

ЗАЛІЗНИЧНІ ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ

У наш час навчання іноземних мов із використанням інформації з Інтернету є одним із найбільш активних напрямків активізації навчальної діяльності учнів.

Упродовж останніх двох років нами було проведено експеримент із використання матеріалів загальноукраїнської транспортної газети «Магістраль», що розташовують на однойменному сайті, для навчання